

11. HAFTA

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NİN AÇILMASI

GİRİŞ

ALT BAŞLIKLAR

TBMM' NİN AÇILMASI

- ❖ TBMM'nin Nitelikleri
- ❖ TBMM'ye Karşı Ayaklanmalar
- ❖ Türkiye'yi Paylaşma Tasarıları
- ❖ 1921 Anayasası

TBMM'nin açılması

M. Kemal'in Meclis-i Mebusan'ın İstanbul dışında bir yerde toplanması gerekiği düşündesinde ısrar etmesine rağmen, meclisin İstanbul'da toplanması kabul edilmek zorunda kalınmış ve M. Kemal'in korktuğu gelişme yaşanarak İstanbul işgal edilmiş ve Meclis-i Mebusan çalışmalarına süresiz ara vermiştir. Bu gelişme ulus iradesinin tecelli etmesi imkanını ortadan kaldırılmıştır. Dolayısıyla gelişmeler İngilizlerin istediği yönindedir. İngilizler Damat Ferit Hükümeti'nin iş başına getirilmesini sağlataarak hazırlayacakları sulh şartlarını İstanbul Hükümeti'ne rahatlıkla kabul ortamı oluşturmuşlardır. Bir aksilik halinde Yunan kuvvetleri zaten saldırıyla hazır bekletilmekteydi.

M. Kemal'den kaynaklanabilecek bir karşı hareket için de *Kuva-yı İnzibatiye* adlı bir güç hazırlanmıştır. Ancak Anadolu'ya geçtiği günden itibaren ulusal Mücadele hareketini Türk Milletine mal etme kararı ile birlikte hareket eden M. Kemal boş durmamaktadır. Bundan sonra M. Kemal'in tasarladığı ulus egemenliğine dayalı yepyeni bir devlet kurmanın zamanı gelmiştir. M. Kemal'in ilk adımı 19 Mart 1920 de askeri ve sivil yetkililere bir genelge göndermek oldu. Bu genelge ile birlikte durumu yetkililere izah eden M. Kemal, Ankara'da bütün livadan seçilerek belirlenen beşer temsilcinin bir kurucu meclis oluşturulacağını açıklamıştır. Bu genelgenin yayılanmasından sonraları hızla seçimlere başlanmış ve seçilen azalar Ankara'ya ulaşmaya çalışmışlardır. M. Kemal 21 Nisan'da ikinci bir genelge daha yayinallyarak, meclisin 23 Nisan 1920 Cuma günü çalışmalarla başlayacağını açıklamıştır. 23 Nisan günü Ankara'ya ulaşabilen 78 üyenin katılımı birlikte ilk TBMM resmen açılmıştır.

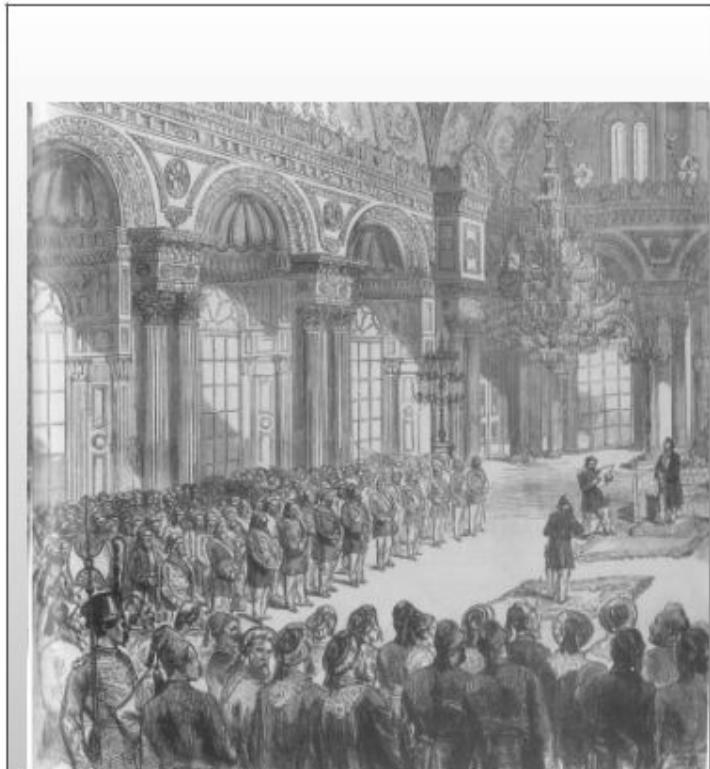

Meclisin 22 Nisan'da açılmasına karar verilmişti. Ancak bu karardan vazgeçilerek 23 Nisan Cuma günü açılmasının uygun olacağı düşünüldü. Hedef, halkın desteğini kazanmak ve açılış sırasında mümkün olduğunca fazla kalabalık toplamaktı.

"Türkiye Büyük Millet Meclisi" Hacı Bayram Camiinde milletvekilleriyle birlikte kılınan Cuma namazından sonra açıldı. Meclisin açılış konuşmasını en yaşlı üye olan Sinop Milletvekili Şerif Bey yaptı.

Şerif Bey'den sonra ilk sözü Ankara Milletvekili Mustafa Kemal Paşa aldı ve Türk Milleti'nin takip edeceği siyâsetin esaslarını açıkladığı zamanın gerçeklerine uygun bir konuşma yaptı;

“Osmanlı Devleti'nin izlediği siyaset, millî olmadığı gibi aynı zamanda da belirsiz ve istikrarsız bir siyâsetti. Çeşitli milletleri, ortak ve genel bir ad altında toplamak ve bu değişik milletleri eşit haklar ve şartlar altında bulundurarak güçlü bir devlet kurmak parlak ve çekici bir görüsüdür ,ama aldatmacadır. Dahası hiçbir sınır tanımayarak dünyadaki bütün Türkleri bir devlet olarak birleştirmek ulaşılamayacak bir hedeftir. Bizim açıklık ve uygulanabilir gördüğümüz siyâsî metot millî siyasettir. Millî siyaset demekle anlatmak istediğim millî sınırlar içinde her şeyden önce kendi kuvvetimize dayanarak varlığımızı koruyup millet ve ülkenin gerçek mutluluk ve bayındırılığına çalışmak; gelişigüzel, ulaşılamayacak istekler peşinde milleti uğraştırmamak ve zarara sokmamak, uygar evrenden uygar ve insanî muamele ve karşılıklı dostluk beklemektir.”

24 Nisan'da Mustafa Kemal, meclis başkanlığına seçildi. 25 Nisan'da da geçici hükümet kuruldu.

Meclis Hükümeti

Büyük Millet Meclisi'nin 25 Nisan 1920 günü toplantısında, Mustafa Kemal Paşa'nın kabul edilen teklifi gereğince, Meclisin işlerini düzenlemek, Meclise vekalet edecek yürütme kurulunu kurmak, yürütme kurulu ile Meclisin ilişkilerini kanunlaştırmak üzere 15 kişilik bir layiha encümeni kurulması ve layiha encümenince hazırlanacak kanunun kabulüne kadar altı kişilik geçici yürütme kurulu seçilmesi kararlaştırıldı. Altı kişilik yürütme kurulu su isimlerden oluşturuldu: 1- Celalettin Arif, 2-Cami Baykurt, 3- Bekir Sami Bey 4- Fevzi Çakmak, 5- Hamdullah Suphi Tanrıöver, 6- Hakkı Behiç Bayıcı. Sonra da yine seçimle 15 kişilik Layiha Encümeni kuruldu ve Layiha Encümeni hızlı bir çalışma ile istenen kanun tasarısını hazırlayıp meclis başkanlığına sundu

2 Mayıs 1920'de Büyük Millet Meclisi Bakanlarına dair 3 sayılı kanun kabul edildi ve bir gün sonra ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti seçildi:

- ❖ İç İşleri Bakanı Cami Baykut
- ❖ Adalet Bakanı Celalettin Arif
- ❖ Bayındırlık Bakanı İsmail Fazıl Pasa
- ❖ Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Adnan Adıvar
- ❖ Dış İşleri Bakanı Bekir Sami Bey
- ❖ Ekonomi Bakanı Yusuf Kemal Tengirsek
- ❖ Maliye Bakanı Hakkı Behiç
- ❖ Eğitim Bakanı Dr. Rıza Nur
- ❖ Savunma Bakanı Fevzi Çakmak
- ❖ Genelkurmay Başkanı İsmet İnönü

Mustafa Kemal'in Meclisin Çalışma Şartlarını Belirlemek İçin Meclise Sunduğu

- ★ 1-TBMM'nin fevkinde hiç bir güç yoktur.

Açıklama:

- a- TBMM bütün güçlerin üzerinde kabul edilmiştir.
- b- İstanbul'daki otorite meclis otoritesinin altında kabul edilmiştir.

- ★ 2-Hükümet kurmak gereklidir.

Açıklama:

- a- Bu madde meclisin kuruculuk yönünü gösterir.

- ★ 3-Geçici olduğu bildirilerek bir hükümet başkanı tanımak; ya da padişah vekili çıkarmak doğru değildir.

Açıklama:

- a- Bu madde açılan meclisin daimi olduğunu vurgulamaktadır.

- ★ 4-Mecliste yoğunlaşan ulusal iradenin yurdun alın yazısına doğrudan doğruya el koymasını kabul etmek temel ilkedir.

Mustafa Kemal'in Meclisin Çalışma Şartlarını Belirlemek İçin Meclise Sunduğu

- ★ 5-Yasama ve yürütme TBMM'ye aittir.

Açıklama:

- a- 18 Eylül 1920'de kurulan İstiklal Mahkemelerinin üyeleri de milletvekillерinden oluştugundan dolayı yargı da meclisin eline geçmiştir.
- b- Yasama, yürütme ve yargının mecliste toplanmasına güçler birliği ilkesi denilir.
- c- Güçler birliği ilkesi olağanüstü durumdan dolayı kabul edilmiştir. Hızlı karar alınıp; alınan kararların hızlı uygulanması amaçlanmıştır.
- d- Güçler birliği ilkesi demokrasiye uygun değildir. Demokrasiye uygun olan kuvvetler ayrılığı ilkesi 1961 Anayasası ile kabul edilmiştir.

- ★ 6-Meclisten seçilecek bir kurul meclis adına hükümet işlerine bakar. Oluşturulan bu İcra Vekilleri Heyetinin başkanı meclisin de başkanıdır.

Açıklama:

- a- Kurulan bu sisteme meclis hükümeti sistemi denilir. Bu sistemde bakanlar meclisten tek tek seçilir.
- b- Meclis hükümeti sisteminde hükümet üveleri meclisten tek tek secildiäinden dolayı

Mustafa Kemal'in Meclisin Çalışma Şartlarını Belirlemek İçin Meclise Sunduğu

ayrılığı ilkesi 1961 Anayasası ile kabul edilmiştir.

- ★ 6-Meclisten seçilecek bir kurul meclis adına hükümet işlerine bakar. Oluşturulan bu İcra Vekilleri Heyetinin başkanı meclisin de başkanıdır.

Açıklama:

- a- Kurulan bu sisteme meclis hükümeti sistemi denilir. Bu sistemde bakanlar meclisten tek tek seçilir.
- b- Meclis hükümeti sisteminde hükümet üyeleri meclisten tek tek seçildiğinden dolayı hükümetin kurulması gecikir; dolayısıyla da yürütme olumsuz etkilenirdi.
- c- Meclis hükümeti sistemi cumhuriyet ilan edilene kadar devam etmiştir.
- d- Sultanat devam ettiğinden dolayı devlet başkanlığı kurumu oluşturulamamıştır. Meclis başkanlığı ile hükümet başkanlığı aynı kişide toplanmıştır.

- ★ 7- Padişah ve halife baskı ve zordan kurtuluğu zaman, meclisin düzenleyeceği yasal ilkeler doğrultusunda yerini alır.

Mustafa Kemal'in Meclisin Çalışma Şartlarını Belirlemek İçin Meclise Sunduğu

d- Saltanat devam ettiğinden dolayı devlet başkanlığı kurumu oluşturulamamıştır. Meclis başkanlığı ile hükümet başkanlığı aynı kişide toplanmıştır.

★ 7- Padişah ve halife baskı ve zordan kurtulduğu zaman, meclisin düzenleyeceği yasal ilkeler doğrultusunda yerini alır.

Açıklama:

- a- Birliğe ihtiyaç duyulan bu dönemde padişahlık ve halifelik kurumunun açıkça karşısına geçilmemiştir.
- b- Bu madde ilerde saltanat ve halifeliğin kaldırılabilceğini göstermektedir. Çünkü padişah ve halifenin durumunu meclisin belirleyeceği dile getirilmiştir.

★ Not:

Bu önerge Teşkilat-ı Esasiye Kanunu kabul edilene kadar meclisin çalışma şartlarını belirlemiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Nitelikleri

- 1) Türkiye Büyük Millet Meclisi olağanüstü dönemde kurulmuş bir meclistir. Üyeleri hem Osmanlı seçim sistemine hem de yeni ihtiyaçlara dayanan bir seçim metoduyla seçilmiştir.
- 2) Azınlık unsurları seçime katılmadığı için daha önceki Osmanlı parlamentolarının aksine millî bir nitelik taşır.
- 3) Geniş tabanlıdır, toplumun bütün kesimlerinden milletvekili seçilmiştir.
- 4) Mecliste her düşünceyi temsil eden bir görüntü vardır. Fesliler, kalpaklılar ve sarıklılar meclis içinde bir arada bulunmaktadır.
- 5) Yüksekokul mezunları büyük bir çoğunluğa sahip olduğundan kültür seviyesi çok yüksektir.
- 6) Çok sesli demokrat bir meclistir. Her türlü düşünceye sahip insan vardır. İttihatçı, İtilâfçı, Türkü, İslâmçı, Bolşevik ve ihtilâlciler bile vardır.
- 7) Kurucu bir meclistir. Egemenliğin kaynağını tek kişiden alıp millete geçirmiştir için inkılâpcı bir meclistir.
- 8) Her türlü meseleye eğilmiş halkçı bir meclistir.
- 9) Güçler birliği vardır. Yasama, yürütme ve yargı meclisin yetkisindedir.

TBMM'nin Açılmasının Önemi

- 1) Milli egemenlik ilkesi kurumlaştı
- 2) Halkçı, ulusçu ve demokratik bir Türk devleti oluştu
- 3) Temsil heyetinin görevi sona erdi
- 4) Ulusal örgütlenme tamamlandı

TBMM'nin Özellikleri

- 1) İhtilalcidir: İstanbul'daki otoriteye rağmen meclis açılmış, yeni bir devlet oluşturulup; hıyanet-i vataniye gibi kanunlar çıkarılmıştır.
- 2) Kurucudur: Yeni bir hükümet ve yeni bir devlet ortaya çıkarılmış; bir devlet için gerekli olan kanunlar ve anayasa hazırlanmıştır.
- 3) Halkçı, demokratik ve ulusçudur.
- 4) Milli egemenlik ilkesi temel ilkedir.
- 5) Güçler birliği ilkesi kabul edilmiştir
- 6) İstiklal mahkemelerini kurmakla yargı gücünü ortaya koymuştur.
- 7) Kurtarıcı bir meclistir.
- 8) Meclis hükümeti sistemi kabul edilmiştir.
- 9) İlk meclisteki vekiller arasında fikir birliği yoktur. Misak-ı Milli (bağımsızlık) birleşikleri tek fikirdir. Meclisin bu özelliğinden dolayı da bu meclis inkılapları yapmaya uygun değildir.
- 10) Sultanatı kaldırması, bu meclisin inkılapçı olduğunu göstermez. Çünkü sultanatın kaldırılması Lozan öncesinin olağan üstü durumundan kaynaklanmıştır.
- 11) İlk ilişkilerini Rusya ile kurdu ve ilk elçisini Rusya'ya gönderdi.
- 12) 30 Nisan 1920'de varlığını dünya devletlerine duyurdu.

İlk TBMM'nin Faaliyetleri

İstanbul'daki padişah hükümetine karşı, Ankara'da meclis hükümeti yürütmeye el koyarken, TBMM de hızlı bir yasama cabası içine girmiştir. Çıkarılan kanunlardan bazıları şöyledir:

- ❖ Hayvan (ağnam) vergisinin artırılmayacağı hakkındaki 1 sayılı kanun.
- ❖ Büyük Millet Meclisi'ne karşı gelenlerin ve bozguncuların vatan haini sayılacağı hakkındaki 2 sayılı kanun.
- ❖ Sivas'ta geçici Yargıtay kurulması hakkındaki 4 sayılı kanun.
- ❖ İstanbul'un işgal tarihi olan 16 Mart 1920'den sonra İstanbul Hükümeti'nce yapılmış ve yapılacak olan uluslar arası anlaşmaları ve bağlantıları kabul etmeyen 7 sayılı kanun.
- ❖ Askerden kaçanları yargılamak üzere milletvekillerinden meydana getirilecek İstiklal Mahkemeleri kurulması hakkındaki 21 sayılı kanun.

TBMM'nin Birliği Sağlama ve Devam Ettirme Çalışmaları

- 1) Devrimler savaş sonrasında bırakıldı
- 2) Meclis-i Mebusanın üyeleri TBMM'ye kabul edildi
- 3) Kurulan devletin yeni bir cumhuriyet olduğu açıkça ifade edilmedi
- 4) Güçler birliği ilkesi kabul edildi
- 5) Padişah ve halifeye karşı, savaş bitene kadar açıkça tavır takınılmadı
- 6) I. Meclis 23 Nisan 1920 ile 1 Nisan 1923 tarihleri arasında çalışmıştır. 11 Ağustos 1923'de ise II. Meclis çalışmalarına başlamıştır.
- 7) Devlet sisteminin geliştirilmesi ve barıştan sonra izlenecek olan politikaların belirlenmesi konusunda millet vekillerinin anlaşmazlığa düşmesi.
- 8) İtilaf devletlerinin Lozan görüşmelerini keserek Türkiye'deki tartışmalı ortamdan yararlanmak istemesi
- 9) Meclisin savaş döneminde yıpranmış olması
- 10) Meclisin inkılapları yapmaya uygun olmayışı

Milli Egemenlik nedir?

Milli egemenlik , Atatürk'ün Milli Mücadele'nin ilk günlerinden itibaren açıkça ortaya koyduğu, ısrarla vurguladığı bir temel ilkedir. "Milli Egemenlik", devlet içinde en üstün buyurma kudreti olarak tanımladığımız egemenliğin, millete ait olduğunu ifade eder. Buna göre bir devlet üzerinde hiçbir yabancı gücün etkisi olmadığı gibi milletin üzerinde hiçbir sınıf, zümre veya kişiye ayrıcalık tanınamaz; milletin üzerinde başka bir irade ve herhangi bir güç yoktur.

Milli egemenlikte, Egemenliğin tek, meşru kaynağı ve sahibi millettir. Yöneticiler ancak egemenliği kullanmak yetkisine sahip olabilirler.

Millet iradesi, bireylerin iradelerinin bir araya gelmesinden, kaynaşmasından, sentezinden oluşmaktadır. Millî egemenlik milletleşme olayına bağlı olarak, milletin bölünmez iradesidir. Devlet, bir hukukî kavramdır. Devlet, bir buyruk bir egemenliğe sahiptir, onu ifade ve yerine getirmek için birtakım vasıtalara ihtiyacı vardır. Bu vasıtaları kapsayan devlet teşkilâtında millet meclisi ve hükümet teşkilâtı esastır.

Kuva-yı Millîye'ye ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Karşı Hareketler

Damat Ferid hükümeti, meclisin açılışını engellemek için Kuva-yı İnzibatiye ordusunu oluşturdu. Bu birlikler Geyve Boğazında **Ali Fuad Paşa** tarafından mağlup edildi.

İngilizler İzmit, Adapazarı, Düzce güzergâhi ile Geyve Boğazından geçen demiryoluna büyük önem veriyorlardı. Bölgeyi ellerinde tutmak için İstanbul hükümeti ile ittifak hâlindeydi. Millî Mücadeleciler için de bölge Anadolu'ya güvenli geçişin tek noktası idi.

Millî Mücadele boyunca çıkan isyanları azınlıkların çıkardıkları isyanlar ile sultanat ve hilâfete bağlı olanlarca çıkartılmış isyanlar olarak ikiye ayırlabiliriz:

1. Azınlıkların çıkardıkları isyanların sebepleri;

- Türk topraklarını parçalayarak yeni bir devlet kurmak,
- Kurdukları devleti kendilerine yakın hissettikleri başka bir devlete bağlamak,
- İsgâl kuvvetlerinin ileri bir karakolu gibi hareket edip onların taşeronluğunu yapmaktadır.

2. Sultanat ve hilâfete bağlı olanlarca çıkartılmış isyanlar ve sebepleri;

- Bunlarda ortak olan ve halkı isyana sürükleyen düşünce Millî Mücadeleyi başlatan, yöneten ve sürdürden kişilerin hilâfete, şeriata ve sultanata karşı gelen kişiler olduğu idi.
- İsyancıları yönlendirenler uzun savaşlarının yarattığı yoksulluktan, halkın eğitim seviyesinin düşüklüğünden, dinine ve

İÇ İSYANLAR

SEBEBLERİ

- 1) İşgal devletlerinin işgallerini yerleştirmek istemesi
- 2) Osmanlı yönetiminin Mustafa Kemal ve arkadaşlarını etkisiz duruma getirmek istemesi
- 3) TBMM'nin halktan yeni fedakarlıklar istemesi
- 4) İtilaf devletlerinin milli mücadeleyi iç karışıklıklarla yıpratmak istemesi
- 5) Osmanlı ordusunun terhis edilmiş olmasından dolayı asayişsizlik olması
- 6) Bazı Kuva-yı milliyecilerin tutarsız davranışları
- 7) Bazı milli mücadelecilerin tutarsız davranışları
- 8) Milli mücadele politikasının bazı çıkar çevrelerini rahatsız etmesi
- 9) Azınlıkların emelleri
- 10) Bazı Kuva-yı milliyecilerin düzenli ordunun emrine girmek istemeyiği

Saf vatandaşları ayaklanma yoluna iten nedenlerin başında İngilizlerin ülke çapında yapmaya çalıştığı propagandalar gelir. İngiltere'nin temel hedefi : Boğazları ellerinde tutabilmek için, ileride Anadolu'da kurulabilecek bir devletten gelmesi mümkün tehditleri önleyecek tedbirleri almaktı. Bu nedenle Marmara'nın doğusunda iki tampon bölgeye ihtiyaç vardı. Biga ve Gönen dolayları ile Düzce ve Hendek bölgelerinde yaşayan sultanata bağlı halk, insafsızca kışkırtıldı ve bu bölgelerin halkı Anadolu Hükümetine karşı ayaklandı.

Doğu'da kurulması düşünülen Ermeni ve Kürt devletlerinin doğmasını kolaylaştırmak için oralardaki vatandaşlar da İngilizler ve Fransızların öncülüğünde kışkırtılmışlardı.

Orta Anadolu halkı da dinsel duyguları İstanbul Hükümetince kötüye kullanılarak ayaklanmaya sürüklendi.

Doğu Karadeniz'deki Rumların ise ayaklanması doğaldı. Çünkü Batı Anadolu Yunanlılarca işgal ediliyordu. Onlar da şüphesiz Rum Pontus devletini kurabilmek için bu işgalden cesaret almışlardı. Mustafa Kemal Paşa düşman karşısında savunmanın zayıflatılması pahasına iç cephenin temizlenmesi yolunda üstün bir çaba harcayarak, karşı ihtilalcileri yok etmiş ve sonra asıl düşmanla savaşa başlamıştır. Ayaklanmalar yeni devletin zaten sınırlı olan gücünü çok yıpratmıştır. Bu ayaklanmaların bastırılmasında gösterilen olağanüstü çabalar gerçekten büyük başarıdır.

A-İstanbul Hükümetinin İtilaf Devletlerinin İsteği Üzerine Düzenlediği İsyamlar

1-Ahmet Anzavur İsyani:

Sebepleri

- 1) İngilizlerin, milli mücadelecileri Çanakkale Boğazı çevresine yanaştırmak istemeyişi
- 2) İstanbul yönetiminin milli mücadeleden duyduğu tedirginlik

Özellikler

- 1-İsyon Marmara'nın güneyinde Susurluk civarında çıkmıştır.
- 2-Milli mücadelecilere karşı bölgedeki halk kışkırtıldı
- 3-İsyon TBMM açılmadan önce başladı
- 4-Saltanat yanlısı bir isyandır
- 5-İsyon önce Ethem Bey tarafından bastırıldıysa da; Ahmet Anzavur tekrar isyan çıkardı. Bu isyan ise Ali Fuat Cebesoy 20 Mayıs 1920'de kesin olarak bastırdı.

2-Kuvayı İnzibatiye (Halifelik Ordusu) İsyancı

Sebepleri

- 1-İngilizlerin, milli mücadelecileri Boğazlar çevresine yanaştırmak istememesi
- 2-İstanbul yönetiminin duyduğu tedirginlikler

Halifelik ordusu denilen isyancı birliğini Süleyman Şefik İngilizlerin istek ve desteği ile hazırladı. Birliğin oluşturulmasında genellikle Enver Paşa'nın ordudan tasfiye ettiği eski subaylar kullanıldı.

Özellikleri

- 1-İsyancı Adapazarı civarında başladı
- 2-Ethem Bey ve Refet Bele tarafından bastırıldı
- 3-İsyancıların bastırılması sonucunda Kuva-yı İnzibatiye birliğinin çoğu milli mücadele saflarına geçti

İstanbul Yönetimi ile İşgalcilerin Düzenlettirdiği İsyanlar

- 1-Bozkır-Zeynelabidin İsyancı
- 2-Bolu-Düzce Ayaklanması:
- 3-Çapanoğulları İsyancı
- 4-Delibas Mehmet-Konya İsyancı
- 5-Cemil Çeto İsyancı
- 6-Milli Aşireti İsyancı
- 7-Koçgiri İsyancı :
- 8-Ali Batı İsyancı
- 9-Çopur Musa İsyancı:

Kuva-yı Milliyecilerin Çıkardığı İsyanlar

Demirci Mehmet Efe İsyanı

Özellikleri:

- 1-Yunanlılara karşı başarılı mücadeleler vermiş olan Mehmet Efe, düzenli ordu kurulurken ilk günlerde düzenli ordunun emrine girmek istemedi
- 2-Demirci Mehmet Efe ikna edildi ve efeleriyle birlikte düzenli ordunun emrine alındı.

Ethem Bey İsyanı

Özellikleri:

- 1-Yunanlılara karşı başarılı mücadeleler veren ve isyanların bastırılmasında büyük katkıları olan Çerkez Ethem düzenli ordunun emrine girmeyerek isyan etmiştir.
- 2-Çerkez Ethem düzenli orduya karşı girdiği mücadelede başarılı olamayınca; 5 Ocak 1921'de Yunanlılara sığınmış; Çerkez Ethem'e bağlı birlikler ise 20 Ocak 1921'de düzenli ordunun emrine girmiştir.

Azınlıkların Çıkardığı İsyanlar

Sebepleri:

- 1-*Osmanlı'dan toprak koparma düşüncesi*
- 2-*Emellerinin olduğu bölgelerde çoğunluk olma düşüncesi ile, Türk milletini yıldırarak, bölgeden kaçırma*
- 3-*İşlerini kolaylaştırma düşüncesi ile işgallere zemin hazırlama*
- 4-*İşgal devletlerinin kıskırtmaları Ermeni isyanları Gümüş ve Ankara Antlaşmaları ile bitirilirken; Karadeniz'deki Rum isyanları Şubat 1923'e kadar devam etti.*

TBMM'nin İsyamlara Karşı Aldığı Önlemler

- 1-İstanbul ile ilişkiler kesildi
- 2-İstanbul hükümetinin icraatları yok sayıldı
- 3-İstanbul'un halkı milli mücadelecilere karşı kışkırtmak için yayınladığı fetvalara karşı; Ankara müftüsü Rifat Börekçi fetva yayınladı
- 4-Damat Ferit Paşa vatan haini kabul edildi
- 5-29 Nisan 1920' Hıyanet-i Vataniye Kanunu çıkarıldı
- 6-18 Eylül 1920'de İstiklal Mahkemeleri kuruldu
- 7-İsyamlara karşı Kuva-yı Milliye, merkez ordusu ve düzenli ordu kullanıldı

İsyamların Sonuçları

- 1-Anadolu daha fazla işgal altında kaldı
- 2-Milli mücadelenin başarıya ulaşması gecikti
- 3-Yunanlılar Anadolu'da daha fazla ilerledi
- 4-Kardeş kanı akitildi
- 5-Anadolu birliği zedelendi
- 6-Ekonominik zayıflıklar oldu
- 7-İsyamları bastıran TBMM'nin otoritesi arttı

İsyanlarla İlgili Açıklamalar

- 1- İsyanları kışkırtanlar ve çıkaranlar kutsal değerleri kullandılar
- 2- Padişaha bağlılık, milli mücadeleyi halka kötü gösterdi
- 3- Asker kaçaklarının bir kısmı isyanların insan gücünü oluşturdu
- 4- Yunan ordusu dahi bazı dönemlerde halifelik ordusu olarak tanıtıldı
- 5- İsyanların bastırılmasında TBMM'nin güçler birliği ilkesi etkili oldu
- 6- TBMM'ye karşı çıkarılan isyanlarda İstanbul yönetimi Milli Egemenliği; İşgalciler Milli Bağımsızlığı hedef almıştır.
- 7- Milli Aşireti TBMM açılana kadar milli mücadele taraftarıydı
- 8- Mayıs 1919'da başlayan isyanlar 1921 yılı sonlarına kadar devam etti.

Vatana İhanet Kanunu ve İstiklal Mahkemeleri

Vatana İhanet Kanunu: İstanbul'un, İngilizler ve diğer karşıt unsurlarla yürüttüğü Millî Hareket karşı faaliyetler, TBMM'nin açılmasına yakın ve açılmasını takip eden günlerde etkisini giderek artırmıştı. Askerlikten firar edenler, düşman lehinde propaganda ve casusluk yapan. Padişah adına halkı isyana teşvik eden, isyan ve yağma hareketlerine katılanlar hakkında. Meclis Hükümeti, 29 Nisan 1920'de, 14 maddelik **Vatana İhanet Kanunu'nu** kabul etti. Böylece, bir ihtilâl meclisi olan TBMM ilk ihtilâl Kanunu'nu çıkarmış oldu.

İstiklâl Mahkemeleri: İstiklâl Mahkemelerini ortaya çıkaran asıl süreç, Mondros Mütarekesini takip eden günlerde Anadolu'nun 'fetret devri' günlerini hatırlatacak şekilde içine düştüğü anarşî ve başıboşluk ortamıdır. Böyle bir ortamda TBMM açılmış, Vatana İhanet Kanunu çıkarılmıştı. Fakat, geçen dört aylık süre içinde, İstanbul Hükümeti ihanetine son vermemiş, Anadolu'da, zararlı propaganda çalışmaları, casusluk, bozgunculuk, isyan ve yağma olayları ile asker kaçaklarının önü alınamamıştı. En önemli noksanlardan biri de, yürürlükteki kanunların ve bunları uygulayacak mevcut mahkemelerin, bu olağanüstü dönemde ihtiyacı giderebilecek durumda olmaması, Vatana İhanet Kanunu'u uygulayacak mahkemelerin kurulamamasıdır. Mevcut yargıçlar yetersiz, hukuk mezunu sayısı azdır. Kanundan beklenen sonucun alınabilmesi, mahkemelerin hızlı çalışması ve çabuk karar verip uygulamasına bağlıydı. Sonunda, 11 Eylül 1920'de, **"Firariler Hakkında Kânûn"** kabul edildi. Ekinde İstiklâl mahkemelerinin kurulması kararı da vardı. 31 Temmuz 1922'de İstiklâl Mehakimi Kanunu kabul edildi. İstiklâl Mahkemeleri Bölgeleri ve üye yargıçlar seçildi. **İstiklâl Mahkemeleri I. Dönem** ve **II. Dönem** İstiklâl Mahkemeleri olarak ikiye ayrıldı.

Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun Kabulü

Ülkede iç güvenliği sağlamak, ulusal amaç çevresinde birleşmek ve TBMM'nin otoritesini egemen kılmak, huzur ve güvenliği sağlamak, kaçak olaylarının önüne geçip, düzenli orduyu kurmak için merkezi otoriteyi gerçekleştirecek bir yönteme ihtiyaç vardı. Özellikle Fransız Devrimi'nde devrim rejiminin, olağanüstü yöntemlerle ve yetkilerle donatılmış kuruluşlarca başarılı olduğu görülmüştü. 25 Nisan 1920'de Mehmet Şükrü Bey TBMM'nin otoritesine bütün "Osmanlı tebaasının" uyması için, Ulusal Meclis'in kararları aleyhinde bulunanlar veya uymayanlar ancak vatan haini olabilirler ve bu gibilerin de vatana ihanetle suçlandırılması gereklisiyle bir önerge verdi. Osmanlı Kanunlarıyla işlerin yürütülmesini isteyenlerin karşı koymalarına rağmen Meclis 29 Nisan 1920'de "Hıyanet-i Vataniye Kanunu"nu kabul etti.

Sonraki yazı tahtasındaki içeriği görüntülemek için silgiyi tıklayın.

Tekrar

Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun Kabulü

2 Eylül 1920'de, Milli Savunma Bakanlığı'ncı hazırlanan "Firar Ceraimini İrtikap Edenler Hakkında Kanun Tasarısı" Meclis tarafından Millî Savunma Encümenine gönderildi, 8 Eylül'de M. Kemal'in önerisiyle gündeme alındı. Milli Savunma Bakanı Fevzi (Çakmak) Paşa, olağanüstü ihtiyaca dayanarak, savaş zamanına ait olmak üzere "Firariler Hakkında Kanun"un kabulünü istedi. Asker kaçakları olaylarının çokluğunun vatanın kurtuluş ve bağımsızlığını tehditiye düşürecek duruma geldiğini, bunun önüne ancak sert önlemlerle geçilebileceğini, eski kanunun etkili olmadığını belirten Milli Savunma önergesi ile konu tartışmaya açıldı. Bu önerge ile Meclis'te iki düşünce doğdu. Birincisi, "Kanunun bir zaruret olduğu ve cephe gerisinin tutulabileceği, asayışın bu sayede sağlanabileceği." ikincisi, "Memleketi ve halkı korkuya düşüreceği, Ulusal Mücadeleyi arkadan vuracak kuvvetleri çoğaltacağı ve halkın paniğe götüreceği." idi. Muhalif olanların bireysel haklardan söz etmeleri çok ilginçti. Ulusun ve vatanın varlığı için savaşıldığı, bütün ülke kaynaklarının seferber edilmesi gereği, ayaklanmalar, firari, casus, bozguncu, eşkiya tehlkesinin ülkeyi ve ulusu esir edecek boyutlara ulaştığı bir sırada bireyin özgürlüğünden söz etmek düşünülemezdi. Bu sebeple Meclis'te radikal grup ile tutucular arasında tartışmalar genişledi. 11 Eylül'de kanun oy çokluğu ile kabul edildi.

Türkiye'yi paylaşma tasarıları

San Remo Konferansı

Sevr Antlaşması

Sevr (Sèvres) Antlaşmasına göre Türkiye (1920)

Sevr Antlaşması (10 AĞUSTOS 1920)

Antlaşmanın Geç İmzalanmasının Sebepleri

- 1-Mondros Mütarekesinin kalıcı hükümler içermesi.
- 2-Osmanlı'yı paylaşmak isteyen devletlerin çıkar çatışmasına girmesi
- 3-İşgalcilerin iç isyanlar ve Yunan işgalinin sonucunu beklemesi
- 4-Kurtuluş Savaşının başlamış olması
- 5-Yunanlıların İzmir'i işgal etmesinin paylaşım planlarını değiştirmesi

Sevr Antlaşması (10 Ağustos 1920)

- ★ İtilaf devletlerine göre Osmanlı ile imzalanacak olan antlaşma Türk halkını kısmen rahatlatır ve Mustafa Kemal'den koparırdı.
- ★ Yunan güçleri 22 Haziran 1920'de, imzalanacak olan anlaşmanın kabulüne zemin hazırlamak için, Milne Hattını aşarak; Bursa-Uşak çizgisinde harekete geçti. Yunanlılar 20 Temmuz 1920'de Doğu Trakya'yı işgal ettiler. (3 Kasım 1919'da İngilizler tarafından Yunanlığının güvenliğinin sağlanması ve Yunan işgalinin yerleşmesi için, İzmir, Aydın, Manisa'nın bir kısmı, Soma ve Ayvalık'ın bir kısmını Yunan işgali altında bırakacak şekilde çizilen ve Yunanlığının ve Kuva-yı Millîye'nin karşılıklı olarak geçmesi yasaklanan hatta **Milne Hattı** denilir.)
- ★ Bu gelişmeler üzerine sultanat şurası meseleyi görüşmek üzere 22 Temmuz 1920'de toplandı. Yapılan şurada Rıza Paşa hariç tüm üyeleri Sevr Antlaşmasının imzalanması yönünde kararını bildirdi. Sultanat şurasının Sevr Antlaşmasını imzalamak istemesinde Bursa ve Doğu Trakya'nın işgal edilmesi etkili oldu.
- ★ Antlaşmanın maddelerini hafifletmek için Damat Ferit Paşa Fransa'daki Sevr kasabasına gittiye de etkili olamadı.

Sevr Antlaşması (10 Ağustos 1920)

- ★ Sevr Antlaşmasını imzalamak için Rıza Tevfik, Reşat Halis ve Hadi Paşadan oluşan grup Fransa'ya gönderildi.
- ★ İşgalci devletler Sevr Antlaşmasının imzalanması ile Şark Meselesinin halolacağına inanıyordu.
- ★ TBMM, Sevr Antlaşmasını tanımadığı gibi; 19 Ağustos 1920'de aldığı kararla, antlaşmayı imzalayanları vatan haini kabul etti. Türk milletinin bu antlaşmaya cevabı ise kurtuluş savaşı oldu. Halk bu durum karşısında milli mücadelenin gereğini daha iyi anladı.
- ★ Padişah Sevr Antlaşmasının imzalanmasını kabul etmekle hukuka ve milli iradeye aykırı davranışmıştır. Çünkü; Kanun-ı Esasiye göre bir anlaşmanın imzalanabilmesi için Meclis-i Mebusan'ın onayının alınması gereklidir. Sevr Antlaşması bu yönyle hukuka aykırı olduğu gibi; Meclis-i Mebusan'ın aldığı Misak-ı Milli kararları ile çeliştiği için milli iradeye de aykırıdır. Türklerin çoğunlukta olduğu Anadolu'yu böldüğü için evrensel beyannamelere de aykırıdır. (Fransız İhtilalinin yaydığı fikirler ve Wilson Prensipleri)

Sevr Antlaşması (10 AĞUSTOS 1920)

- ❖ İtilaf Devletleri temsilcileri 18-26 Nisan 1920 tarihleri arasında San Remo'da toplanarak Türklerle kabul ettirilecek anlaşmaya son şeklini verdiler. Konferansta Türk Milleti hakkında karar verilirken, müttefikler Türklerin görüşlerini almak lüzumunu bile hissetmediler. Barış antlaşmasının taslağı 11 Mayıs'ta Osmanlı temsilcilerine verildi.
- ❖ Temsilcilerin başkanı Tevfik Paşa antlaşma tasarısını görünce dehşete düştü. İstanbul'a dönerek bu barış anlaşması İmzâ edilirse, Osmanlı Devleti'nin ortadan kalkıp bir sömürge haline geleceğini söyledi. Türk temsilcilerinin bu çıkıştı üzerine hem Mustafa Kemal'in durumunu zayıflatmak, hem de İstanbul'daki Tevfik Paşa gibi vatanseverlerin direnişini kırmak için, İngiliz birlikleriyle desteklenen Yunan kuvvetleri 22 Haziran'da Bursa-Uşak çizgisine doğru ilerlemeye başladılar. Karşlarında bulunan pek zayıf Türk birliklerini dağıtarak 8 Temmuz'da Bursa'yı işgal ettiler. Hemen hemen tüm Ege bölgesi ve Doğu Trakya Yunanların eline geçti. Bu durum Padişah'a barış antlaşmasının imzalanması için fırsat verdi. 22 Temmuz 1920'de toplanan Sultanat Şurası'nda Topçu Korgeneralı Rıza Paşa dışındakiler hükümetin tavsiyesine uyup anlaşmanın imzalanmasını kabul ettiler. Barış görüşmeleri için Damat Ferit Paris'e gitti. Hadi Paşa ile Rıza Tevfik Bey 10 Ağustos 1920'de Türkiye'nin milli mevcudiyetine derin darbe vuran Sevr antlaşmasını imza ettiler.

Sevr Antlaşmasının İmzalanma Nedenleri ve Antlaşmaya Tepkiler

Birinci Dünya Savaşı sona erdiğinde yeniden devletler, yenilen devletlere ağır koşullarda anlaşmalar imzalatırken, Osmanlı Devleti ile ateşkes anlaşması imzalamakla yetinmişlerdir. Ancak 10 Ağustos 1920'deki Sevr Barış Antlaşması İtilaf devletlerinin aralarında var olan anlaşmazlıklara rağmen imzalanmıştır.

Sevr Antlaşmasının İmzalanma Nedenleri

- TBMM'nin açılması. Yeni Türk Devletinin kuruluşunun 30 Nisan 1920'de dünyaya duyurulması
- Anadolu hareketinin güçlenmesi karşısında İstanbul hükümetinin varlığını sürdürmekte amaciyla anlaşma devletleriyle hemen bir barış anlaşması imzalayarak Anadolu Hareketine son vermek istemesi
- Anlaşma devletlerinin Anadolu hareketinin güçlenmesi üzerine kendi anlaşmazlıklarının bir kenara bırakmaları
- İngiltere'nin desteklediği Yunan kuvvetlerinin 22 Haziran 1920'de Bursa-Uşak çizgisini aşarak Batı Anadolu'da işgallere başlaması, Trakya'yı işgal etmeleri üzerine Osmanlı yöneticilerinin telaşa düşmesi

- ❖ Osmanlı İmparatorluğu'nun ülkesi İstanbul ve Anadolu'nun ufak bir parçası ile sınırlandırılıyordu.
- ❖ İstanbul ve Çanakkale boğazları savaş sırasında bile bütün devletlerin gemilerine açık tutulacak, Boğazlar uluslararası bir komisyon tarafından yönetilecekti.
- ❖ İzmir ve Ege bölgesinin önemli bir kısmı Yunanistan'a veriliyordu. Yine, Midye-Büyükçekmece arasındaki çizginin batısında kalan bütün Doğu Trakya da bu devlete bırakılmıştı.
- ❖ Doğu Anadolu'da iki yeni devlet kurulacaktı: Ermenistan ve Kürdistan
- ❖ Irak, Arabistan ve Suriye İngiliz ve Fransızlarca paylaşıliyordu.
- ❖ Antalya ve Konya bölgeleri İtalyanların; Adana, Sivas ve Malatya ise Fransızların payına düşmüştü.
- ❖ Devletin askeri gücü sınırlandırılıyordu. En fazla 50.700 kişi silah altında bulunacaktı.
- ❖ Tank, ağır top, uçak orduda bulunmayacak, denizde 7 gambot ve 6 torpidodan başka hiçbir gemimiz olmayacağı.
- ❖ İtilaf Devletlerinin savaş sonrasında mağlup devletlerle yaptıkları anlaşmalar içinde en ağır olanı şüphesiz Sevr antlaşmasıdır. Bu antlaşma ile sadece Osmanlı İmparatorluğu'nun tasfiyesi değil, Türk milletinin yok edilmesi amaçlanıyordu.

Sevr Antlaşmasının İçeriği

- 1- Osmanlı ülkesi; Giresun, Ordu, Samsun, Tokat, Çorum, Amasya, Sinop, Kastamonu, Çankırı, Ankara, Eskişehir, Bolu, Zonguldak, Bilecik, İstanbul ve Kayseri'nin doğusu ile sınırlı kahyordu.
- 2- Boğazlar her zaman bütün devletlerin gemilerine açık tutulacak; Türklerin hiç bir etkisinin bulunmadığı, kendine has polis gücü, bütçesi ve bayrağı olan bir komisyon tarafından yönetilecek. (İlk defa Boğazların yönetimi için komisyon kurulması kararı verilmiştir. Bu madde İstanbul'u güveniksiz hale getirmiştir.)
- 3- Midye-Büyük Çekmece hattının batısı ve İzmir dahil Batı Anadolu Yunanistan'a verilecek
- 4- Doğu Anadolu'da sınırları Wilson tarafından çizilecek ve Karadeniz ile Ak Deniz'e çıkışı olan bir Ermeni devleti kurulacaktır.
- 5- Doğu Anadolu'da bir Kürt devleti kurulacaktır.
- 6- Antalya ve Konya havalisi İç Batı Anadolu'nun içlerine kadar İtalyanlara verilecektir.
- 7- Mardin, Urfa, Antep, Adana, Malatya ve Sivas dolaylarını birleştiren bölge ve Suriye Fransa'ya verilecektir.

Sevr Antlaşmasının İçeriği

- 8- Hicaz hariç olmak üzere Arabistan ve Musul İngiltere'ye verilecektir.
- 9- Rodos ve On İki Ada İtalya'ya; Ege Adaları Yunanistan'a verilecektir.
- 10- Brest-Litovsk Antlaşması tanınmayacaktır.
- 11- Osmanlı ordusunun mevcudu 50.700'ü geçmeyecek; askerlik mecburi olmaktan çıkarılacak, deniz gücü 13 ufak gemiyi geçmeyecek, orduda tank, ağır makineli tüfek, top ve uçak bulunmayacaktır.
- 12- Osmanlı maliyesini işgalcilerin oluşturacağı bir komisyon düzenleyecektir.
- 13- Kapitülasyonlar genişletilerek bütün devletlere verilecektir.
- 14- Azınlık hakları artırılacak; azınlık haklarının garantisini için bir komisyon kurulacaktır.
- 15- Osmanlı savaş tazminatı ödeyecektir.

Sevr Antlaşmasının Önemi

- 1-Osmanlı Devleti sömürge durumuna getirildi
- 2-İşgalciler şark meselesini hallettiklerine inandı
- 3-Halkın direnme gücü kamçılandı
- 4-Türk milleti İstanbul yönetimine ve İngilizlerle güvenilemeyeceğini bir defa daha anladı.
- 5-Azinlıklar emellerine ulaştığını zannetti.

Açıklamalar

- 1-Osmanlı yönetimine göre Sevr Antlaşması tamamen yok olmaktan daha iyiydi
- 2-Bu antlaşma Ayastefanos Antlaşması gibi geçersiz ve uygulanmayan bir antlaşmadır.

SEVR DAYATMASI

San-Remo Konferansı

İtilâf devletleri Paris Barış Konferansı'nda Avrupa meselelerini halletti. Türklerle ilgili meselelerin çözümünü ise başka bir konferansa bırakmışlardı.

Nisan 1920'de San-Remo Konferansı'nda İngiltere, Fransa ve İtalya temsilcileri Türk'lere kabul ettirmek istedikleri anlaşmanın şartlarını tespit ederek aralarında anlaştılar. Geriye Türkleri Sevr'e çağırıp bu metni imzalattırmak kaldı.

Sevr ve İstanbul Hükümeti

İstenilen barış şartlarına Türkleri zorlamak için Yunanlıların mevzilerinden çıkmalarına izin verilmesi üzerine Yunanlılar, Balıkesir ve Bursa'yı işgâl etti. Yeni Yunan saldırısı üzerine Garb Cephesi Komutanlığı kurularak komutanlığına Ali Fuad Paşa atandı.

Sevr'e barış şartlarını görüşmek üzere giden Tevfik Paşa başkanlığındaki heyet, bağımsızlığın yok olacağını belirterek metni imzalamadı. Osmanlı yönetiminin gönderdiği ikinci heyet, İtilâf devletlerinin dikte ettirdiği şartları imzaladı. Osmanlı yönetiminin bu tutumuna karşılık Türkiye Büyük Millet Meclisi, Kâzım Karabekir'in önergesi ile metni imzalayanları "vatan haini" ilân etti.

Metin 433 maddeden ibarettir.

SEVR

-Devletin coğrafî sınırları; I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Devleti'nin kaybettiği Irak, Suriye, Arabistan tamamen terk edilmiştir. Mondros Mütârekesi sırasında Osmanlı ordularının elindeki toprakların büyük bir kısmı işgâle uğramıştı. İtilâf devletleri Sevr ile işgâl ettikleri topraklara hukuken de sahip olmak istiyorlardı. Osmanlı Devleti'ne sadece orta Anadolu bırakılıyordu.

-İstanbul'da -ki Boğazları olmayan bir İstanbul- bazı şartlara bağlı olarak Hanedanın kalmasına müsaade edilecek,

-Azınlıklara tanınan haklara aynen uyulacak, millî kurtuluş hareketi Osmanlı Devleti kuvvetleriyle önlenecek,

-Anlaşma ile mâlî konularda Osmanlı Devleti'ne hiçbir hak tanınmayacak,

-Ağır silahları olmayan çok az sayıdaki Osmanlı ordusuna İtilâf devletleri kumanda edecek,

-Türkiye mevcut Ermeni devletini tanıyacak ve bu devletin sınırlarını ABD Başkanı Wilson belirleyecek,

-Yine İtilâf devletlerinin tespit edeceği bir Kurdistan devleti kurulacaktı.

Tıklayınız

- ★ Sevr Antlaşmasının belki de en ilginç maddesi İzmir ile ilgilidir. Bu maddede İtilâf devletlerinin Türklerle karşı son yüzyılda uyguladıkları politikanın bir özeti verilmiştir:
- ★ Sınırları İngiltere, Fransa ve İtalya temsilcileri tarafından çizilecek İzmir; Türklerde kalacak ancak egemenlik hakkı Yunanlıarda olacak. Yunanlılar özel bir kurulla burayı yönetecek. İzmir'de bütün dil, din ve etnik farklılıklara sahip unsurları kapsayacak bir parlamento oluşturulacak. Bu parlamento anlaşmanın yürürlüğe girmesinden itibaren beş yıl sonra oy çokluğu ile Yunanistan'a bağlanmak için **Milletler Cemiyeti**'ne başvurabilecek. Çünkü mevcut durumda bölgede Türkler vardır. İtilâf devletleri Yunana, Türkleri bölgede azınlık durumuna düşürebilmek için beş yıl süre tanımıştır. Ancak ne yaparsanız yapın beş yıl içinde Türkleri azınlık durumuna düşürün. Parlamentonuzda çoğunluğu sağladıkten sonra zaten İtilâf devletlerinin kurmuş olduğu **Milletler Cemiyeti**'ne başvurun. Bütün bunları yaparken biraz dikkatli olun birkaç ayda veya bir senede Türkleri tamamen katletmeyin bu dünya kamuoyunda aleyhinize olur! Demek istemişlerdi. Maalesef İngiltere, çoğunlukta olan Türkleri azınlığa düşürme metodunu 1877-78 Osmanlı-Rus savaşından sonra doğuda Ermenilere de uygulamıştı. Nasıl olsa hesabı sorulmamıştı. (Milletimizin yakın tarihinde ne acı hatırlar Hafızasını kullanmayan milletler istediği kadar haklı olsun)

Ermenilere de uygulamamıştı. Nasıl olsa nesabı sorumlamamıştı. (Millîetimizin yakınlarında ne acı hatırlar. Hafızasını kullanmayan milletler istediği kadar haklı olsun.)

- ✿ Bu hâliyle Sevr, Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan sonra ortaya çıkan duruma hukukilik kazandırmayı amaçlamamıştır. İtilâf devletleri böylelikle “Doğu Sorunu”nu kendilerince halletermiş oldular.
- ✿ O zamanki Avrupa basını bu anlaşma için çeşitli yorumlarda bulunmuştur. San Remo'da Türkler kabul ettirilmek istenen barış şartları belli olduktan sonra Avrupa basını çeşitli yorumlarda bulunmuştur:
- ✿ 17 Haziran 1920 tarihli **Le Temps** gazetesinin baş makalesindeki bir soru Avrupa'nın bu anlaşmayı bir iç malzeme olarak kullandığını hissettirmektedir;
- ✿ “Bir Türk sulh anlaşması hazırlandı. Fakat bunu imzalayacak olan kimlerdir? Ordusu, hükümet otoritesi bulunmayan, Sadrazam unvanını taşıyan **Damat Ferid**'e kalemi vermekle ne elde edilecektir? Varlığı olmayan bir hükümetle hiç uygulanamayacak bir anlaşma mı yapılacaktır?” İfadelerinden de anlaşıldığı gibi ölü doğmuş bir anlaşma olan **Sevr**, İtilâf devletlerinin kamuoylarını bile tatmin etmekten uzak kalmıştır.

10. Hafta Ders Konuları Burada Sonlanmaktadır

HOŞÇAKALIN

TEKRAR